

Lucam non integre tradiderit orationem Dominicam. Constat enim alio tempore, et aliis auditoribus Dominum docuisse formam orandi apud Lucam, quam apud Matthæum. Et quoniam apud Lucam Dominus instituebat discipulos minores, quibus omnia brevius et imperfectius tradere solebat, ideo fortasse (ut Rupertus notat) non integram orationem tradidit.

Denique tertio dici potest cum S. Augustino in Enchirid. cap. 116. duas petitiones apud Lucam omitti, quoniam aliquo modo in præcedentibus continentur. Non quod sint omnino eadem cum illis, sed quod sint valde similes, et ex illis facile deduci queant. Nam ideo S. Augustinus addidit particulas (quodammodo, et, tamquam) cum ait, tertiam esse quodammodo repetitionem primæ et secundæ, et septimam esse tamquam unam cum sexta. Idem videmus factum esse in beatitudinibus. Nam Matthæus cap. v. numeravit octo, Lucas cap. vi. quatuor, sed (ut monet S. Ambrosius, lib. v. in Lucam) in illis octo, istæ quatuor sunt, et in istis quatuor, illæ octo. Itaque sicut vere omnium consensu octo sunt beatitudines Evangelicæ, quamvis Lucas contraxerit eas ad quatuor, ita septem sunt petitiones orationis Dominicæ, tametsi Lucas revocaverit eas ad quinque.

Jam vero quod attinet ad ordinem petitionum S. Augustinus in Enchiridio, cap. 115, et lib. ii. de sermon. Domini in monte, cap. 17. docet, quatuor petitionibus prioribus peti res æternas, tribus posterioribus temporales. Plenius rem totam explicat Cornelius Jansenius in Concordia evangelica. Scribit enim, primo peti honorum largitionem, secundo malorum remotionem. Et in bonis, primo bonum Dei: *Sanctificetur nomen tuum*. Secundo, bonum nostrum summum: *Adveniat regnum tuum*. Tertio, bonum nostrum medium, id est, gratiam implendi mandata: *Fiat voluntas tua*. Quarto, bonum nostrum infimum, id est, subsidia temporalia: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. In malis, primo peti remotionem mali præteriti: *Dimitte nobis debita nostra*. Secundo mali futuri: *Et ne nos inducas in tentationem*. Tertio mali præsentis: *Sed libera nos a malo*.

Plenissime S. Thomas in 2. 2. quæst. 83. art. 9. ita petitionum ordinem digerit. Quoniam oratio interpres est desiderii, desiderium autem actus est charitatis, qua dili-

gimus Deum in se, et nos in Deo, ideo primo petimus gloriam Dei, ut sanctificetur nomen ipsius; quæ petitio nascitur ex amore, quo diligimus Deum in se. Secundo, beatitudinem nostram, quam habebimus, cum adveniet regnum Dei; et hæc petitio oritur ex amore, quo diligimus nos in Deo. tertio medium principale, et per se ad beatitudinem: id vero est obedientia legis, fiat voluntas tua, nam per obedientiam legis meremur beatitudinem. Quarto medium per se, sed instrumentarium, id est, panem tum spiritalem Verbi, et Sacramentorum, tum etiam corporalem. Quinto medium per accidens, id est, remotionem peccati præteriti, quod proprie excludit a regno, et opponitur primo nostro bono. Sexto aliud medium per accidens, id est, remotionem peccati futuri, ne videlicet superemur a tentatione, quæ impedit, ne Dei præcepta servemus, quod erat bonum nostrum secundum. Septimo aliud medium per accidens, id est, remotionem mali præsentis, omnium videlicet hujus vite miseriarum, quatenus impediunt sufficientiam temporalium honorum, quæ suo modo ad vitam æternam consequendam, vel necessaria, vel utilia sunt. Quare mala ista, quæ in postrema petitione removeri cupimus, opponuntur tertio nostro bono, quod in quarta petitione a Domino postulamus.

CAPUT VI.

Exponitur oratio Dominica.

Nunc ad ipsa verba Dominicæ orationis explicanda veniamus, et non tam nostras, quam Patrum sententias in medium adferamus.

PATER NOSTER QUI ES IN CÆLIS.

Hæc pauca verba præfationem continent totius orationis, brevissimam, pulcherrimam atque utilissimam. Primum enim simul nos admonent adoptionis divinæ, dum dicimus, *Pater noster*; et peregrinationis terrenæ, dum addimus, *qui es in cælis*, ut simul intelligamus nos egere auxilio, quia peregrini sumus, et fiduciam petendi concipiamus, quia filii Dei sumus. Ita S. Bernardus in serm. de Natali B. Mariæ, qui inscribitur de aquæductu.

Deinde verba illa sunt quasi proœmium benevolentiam captans, ut S. Augustinus

monet lib. ii. de sermone Domini in Monte, cap. 18. nam cum dicimus: *Pater noster*, laudamus bonitatem Dei, qui Pater appellari dignatur a vilissimis servulis; cum addimus, *qui es in cælis*, laudamus ejus potentiam et excellentiam qui in cælo, id est, in altissimo solio præsidet. Quæ duo significari solent illis duabus vocibus, Optimus, Maximus.

Tertio excitant illa verba in orante amorem et timorem, quæ sunt optimæ ad bene orandum præparationes: accenditur enim ad amorem, qui cogitat se patrem adire, ut cum eo de rebus sibi necessariis colloquatur; et simul sancto timore concutitur, qui cogitat Patrem illum in cælo sedere, et terrena simul, ac cælestia moderari.

Quarto miro quodam artificio rationem insinuamus cur Deus possit, et debeat nos audire. Nam si pater est, debet certe filiis quod juste postulant, non negare; si in cælis est, ut summus rector universitatis, in manu ejus sunt omnia, et potest quæcumque voluerit facere.

Quinto nos ipsos (ut Cyprianus docet) admonemus, ut meminerimus nos patri terreno renunciassse, et Patrem in cælis habere cœpisse, et ideo deinceps non terrenam, sed cœlestem vitam nobis agendam, et non in terris, sed in cælis patriam et hæreditatem esse quærendam. Sed jam seorsim de singulis vocibus pauca dicenda sunt.

Ac primum de illa voce, *Pater*, annotandum est, ea voce significari primam personam sanctissimæ Trinitatis; atque ad eam dirigi orationem Dominicam, ut docent Tertullianus, Cyprianus, Ambrosius et Augustinus, locis supra notatis: quamvis (ut idem Tertullianus monet) in Patre invocentur etiam Filius et Spiritus sanctus, quorum una est natura, una potestas, una voluntas, una divinitas. Quod idem servari videmus in plerisque collectis, quæ diriguntur ad Patrem, et concluduntur per filium, qui cum eodem Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in sæcula sæculorum.

Solet autem quæri, an hoc loco dicatur Deus esse hominum Pater ratione « creationis », juxta illud Deuteron. xxxii. *Nonne ipse Pater tuus, qui fecit et creavit te? an ratione adoptionis, de qua dicit Apostolus ad Rom. viii. Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater* (1). Cate-

rum S. Cyprianus, Nyssenus, Chrysostomus, Augustinus et alii affirmant, in hac oratione Deum vocari Patrem, præcipue ratione adoptionis. Est enim hæc oratio propria novi Testamenti. Judæi siquidem (ut Augustinus notat in ii. libro de serm. Domini in monte cap. 8). ut servi audierunt in monte Sina: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti*; nos (ut filii) orare jubemur, *Pater noster, qui es in cælis*.

Ex quo colligit S. Gregorius Nyssenus orat. 2. de oratione Dominica, eos, qui filii Dei nec sunt, nec esse volunt, quippe qui voluntarie in peccato mortali persistent, mendaciter dicere: *Pater noster, qui es in cælis*. Nam cum Patrem invocant (ut ipse ait) non Deum, sed Diabolum invocant; siquidem ex patre Diabolo sunt. Diabulus autem non est in cælis, sed in inferis. Ac de tali oratione recte intelligitur illud Proverbior. xxviii. *Oratio ejus erit execrabilis*. Et illud cæci nati, Joannis ix. *Scimus quia Deus peccatores non exaudit*. Tamen si peccator pœnitentiam agere incipiat, et jam spe, ac desiderio filius Dei sit, non absurde dicere poterit, *Pater noster*, ut S. Hieronymus docet in epistola ad Damasum de filio prodigo; et probat ex eo quod filius prodigus Lucæ xv. nondum reconciliatus, dicit se indignum, qui vocetur filius, et tamen patrem appellat, cum ait: *Pater, peccavi in cælum, et coram te*. Quomodo etiam Isaias in persona pœnitentium orat cap. lxiii. *Tu, Domine, Pater noster es etc.* (2).

Porro ad vocem, *Noster*, observandum est ea voce admoneri divites et nobiles, ut notat S. Augustinus loco citato, ut non se extollant supra cæteros, neque pauperes, obscurosque despiciant, cum in hac oratione fateantur se pro fratribus Christianos omnes agnoscere. Item admoneri fideles, ut S. Cyprianus docet, unitatis et pacis, quam cum omnibus habere debemus, si exaudiri cupimus. Debent enim, qui unum patrem communiter invocant, esse cor unum, et anima una, et quasi uno ore dicere, *Pater noster*: quod de tribus pueris legimus Daniel. iii. *Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant Deum* (3). Denique ex hac voce colligunt Patres, Cyprianus, Ambrosius, Chrysostomus, meliorem esse orationem generalem, quam specialem. Ideo enim orare docemur: *Pater*

(1) Dent, xxxii, 6; Rom. viii, 15. — (2) Prov. xxviii, 9; Joan. ix, 31; Luc. xv, 18, 23; Isai. lxiii, 16. — (3) Dan. iii, 51.

noster, non Pater mi. Notat autem sanctus Ambrosius in lib. i. de Cain cap. 9. orationem generalem non solum utiliore esse aliis, sed etiam ipsi oranti. Nam dum singuli orant pro omnibus, sequitur, ut omnes orent pro singulis. Itaque si unusquisque diceret, Pater mi, nemo pro me oraret, nisi ego solus; at si dicant omnes *Pater noster*, omnes omnino, quotquot sunt in orbe Christiano, prome orabunt: quæ sane est utilitas maxima.

Restant illæ voces, Qui es in cœlis, De quibus quæri potest, quid hoc loco proprie significant. Siquidem sancti Patres, Cyrillus, Ambrosius et Augustinus, per cœlos intelligunt mentes Sanctorum, in quibus Deus per gratiam inhabitat. Alii vero, ut Gregorius Nyssenus, Joannes Chrysostomus et Cassianus locis citatis, et Bernardus serm. 1. in Psal. *Qui habitat*, intelligunt cœlos corporales ac proprie dictos. Quamvis autem utraque expositio pia sit et vera; tamen posterior magis videtur litteræ, sive sententiæ Evangelicæ inhærere. Nam in Scripturis passim cœlum hoc corporale, quod spectamus, sedes Dei nominatur. Ut Isaia LXVI. *Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum*. Et Matth. v. *Nolite jurare per cœlum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum ejus* (1).

Dicitur autem Deus esse in cœlo, non quod ubique non sit, sed quoniam in eo gloriam præsentis suæ maxime manifestat. Nam et beati in cœlo Deum facie ad faciem vident, et nos ex cœli conspectu, quod est corporum omnium maximum et pulcherrimum, potentiam et sapientiam Dei maxime intelligimus: *Cœli enim enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum*, Psal. XVIII. (2).

Porro aptissime fit mentio habitationis Dei in cœlo in principio hujus orationis, tum ut admoneamur sursum cor habere, et nihil nisi cœlestia cogitare debere, cum ad orandum accedimus, ut S. Augustinus notat in II. lib. de serm. Domini in monte cap. 3; tum ut intelligamus, magno clamore opus esse ut S. Bernardus docet in serm. 16. in Psal. *Qui habitat*, si a Deo exaudiri volumus, cum nos in profundo terrarum, ille in summo cœlo sedem habeat. Quod recte intelligebat, qui dicebat: *De profundis clamavi ad te, Domine*. Clamor autem iste non corporis, sed cordis, non vocis, sed desiderii accipiendus est.

(1) Isai. LXVI, 1; Mat. V, 34. — (2) Psal. XVIII, 1. — (3) Mat. V, 46. — (4) Ps. CXLIV, 13.

PRIMA PETITIO
SANCTIFICETUR NOMEN TUUM.

Hæc est petitio prima: quam quidem nonnulli referunt ad sanctitatem Dei in nobis vel inchoandam, vel perficiendam, ut videlicet petere intelligamus ut sancti simus, vel in sanctitate perseveremus. Ita Tertullianus et Cyprianus. Alii referunt ad gloriam nominis Dei, sed ex nostris bonis moribus et operibus consequentem, juxta illud Matth. v. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est* (3). Ita Cyrillus catechesi 5. Mystagogica, Nyssenus orat. 3. de oratione Dominica, Chrysostomus. Hieronymus et Rupertus, in cap. VI. Matth. sed optimus, et litteræ maxime inhærrens est explicatio S. Augustini lib. II. de serm. Domini in monte cap. 10. Cassiani Collat. 9 cap. 18. S. Bernardi serm. 6. in Quadragesima, et aliorum, qui dicunt simpliciter peti gloriam Dei, id est, ut innotescat omnibus nomen Dei, et ab omnibus sanctificetur. Quod fit, quando homines relictis idolis, vel peccatis, agnoscunt Deum vivum et verum, illi credunt, in eum sperant, eum toto corde diligunt, laudant, prædicant, venerantur. Atque ita impletur quod Malachias futurum aliquando prædixit: *Ab ortu solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus*. Superiores enim explicationes, et præsertim prima, ideo minus probabiles sunt, quod hanc petitionem cum tertia fere confundunt.

SECUNDA PETITIO
ADVENIAT REGNUM TUUM.

Hæc est secunda petitio, in qua recto ordine petimus nostram beatitudinem, cum in prima petierimus gloriam Dei. Regnum enim Dei in sacris litteris triplex invenitur, regnum gloriæ, regnum gratiæ, et regnum quod naturæ vel naturale dici potest.

Ac ut ab hoc postremo incipiamus, regnum Dei naturale dicitur imperium illud, quod naturaliter Deus habet in omnes res creatas, quas pro arbitrio regit et gubernat; de quo legimus in Psal. CXLIV. *Regnum tuum, regnum omnium sæculorum* (4). De hoc regno nemo est qui petitionem secundam orationis Dominicæ explicandam censuerit. Quoniam non est opus petere, ut fiant ea, quæ semper

fiunt, nec possunt non fieri. Hoc autem regnum semper est, ac fuit et erit; et quamvis impii nihil magis moliantur, quam regnum Dei, id est, ordinem divinæ providentiæ perturbare, tamen semper fit, quod Deus vult fieri, et, ut Mardochæus ait Esther XIII. *In ditione Dei cuncta sunt posita, neque est, qui possit ejus resistere voluntati* (1).

Regnum gratiæ est illud, quo Deus regnat in Ecclesia in mentibus fidelium, de quo dicitur Matth. XIII. *Colligent de regno ejus omnia scandala* (2). De hoc regno exponunt hanc petitionem nonnulli, ut S. Ambrosius lib. v. de Sacramentis, cap. 4. Rupertus in comment. cap. VI. Matth. et alii.

Sed verissima expositio est de regno gloriæ, quod inchoatur nunc in spiritibus beatorum, et perficietur in novissimo die, quando beati accepta gloria etiam corporum cum Deo perfecte, feliciterque regnabunt. Tunc enim tolletur omnis potestas dæmonum, et hominum impiorum, et solus Deus, et filii ejus sine ulla resistantia, ubique regnabunt.

Hanc esse expositionem optimam perspicuum est. Primo, quoniam in eam conveniunt Tertullianus, Cyprianus, Cyrillus, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Cassianus, Bernardus et alii fere omnes. Secundo, quoniam superior expositio confundit hanc petitionem cum sequenti: hæc autem unam ab alia commode apteque distinguit. Tertio, quoniam nisi ita dicamus, nusquam in tota Dominica oratione petetur beatitudo, quæ tamen in primis petenda esse videtur. Nam (ut docet sanctus Augustinus in Psalm. CXVIII. conc. 20.) quemadmodum ante Christi Incarnationem omnia vota piorum in primum Christi adventum aspiciant: ita nunc par est, ut aspiciant in secundum: quod etiam Apostolus monet cum ait Roman. VIII. *Et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes redemptionem corporis nostri*. Et II. Timoth. IV. *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi in illa die justus judex, non solum autem mihi, sed etiam iis, qui diligunt adventum ejus*. Et ad Tit. III. *Expectantes beatam spem et adventum gloriæ magni Dei*. Quarto, quoniam in Scripturis regnum Dei, quod promittitur esse venturum, vix usquam aliter accipitur, quam pro resurrectione et glo-

ria cœlesti, ut Luc. XIII. *Cum videritis Abraham, Isaac et Jacob, et omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras*. Et cap. XIV. *Beatus qui manducabit panem in regno Dei*. Et Matth. XXV. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi* (3).

TERTIA PETITIO

FIAT VOLUNTAS TUA SICUT IN CÆLO
ET IN TERRA

Recte distinguunt Theologi voluntatem Dei in voluntatem signi et voluntatem beneplaciti: ac voluntatem signi appellant præcepta et prohibitiones, quibus Deus significat, quid a nobis agi, vel non agi velit. Voluntatem beneplaciti nominant eam, qua Deus vult absolute aliquid fieri, quæ semper impletur, et quam nulla vis externa impedire potest.

De priore intelliguntur ea loca Matth. XII. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ille meus frater, et soror, et mater est*. Joan. IV. *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me*. I. Thess. IV. *Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra*. Hebr. X. *Ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem* (4).

De posteriore intelliguntur illa Psalm. CXIII. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit in cœlo et in terra*. Isaia. XLVI. *Omne consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet*. Esther. XIII. *Non est qui tuae possit resistere voluntati* (5). In hac autem petitione, *Fiat voluntas tua*, conveniunt sancti Patres initio citati, accipi voluntatem pro voluntate signi. Id enim est, quod petimus ut gratia et auxilium Dei nobis adsit, quo possimus ac velimus divina implere mandata.

Observat autem hoc loco auctor operis imperfecti in Matthæum recte dictum esse, *Fiat voluntas tua*, non autem, *fac in nobis voluntatem tuam*, vel, *faciamus voluntatem tuam*, ut intelligamus obedientiam legis, quam Dei ope præstamus, non esse opus solius Dei, nec solius liberi nostri arbitrii, sed utriusque simul.

Quamvis autem hæc petitio præcipue referatur ad obedientiam legis et voluntatem signi: tamen potest etiam aliquo modo referri ad voluntatem beneplaciti, quatenus

(1) Esther. XIII, 9. — (2) Mat. XIII, 41. — (3) Rom. VIII, 23; II Tim. IV, 8; Tit. II, 13; Luc. XIII, 28; ibid. XIV, 15; Mat. XV, 34. — (4) Mat. XII, 50; Joan. IV, 34; I Thess. IV, 3; Heb. X, 7, 9. — (5) Psal. CXIII, 3; Is. XLVI, 10; Esth. XII, 9.

videlicet debemus numquam reprehendere beneplacitum Dei, neque de eo submurmurare, etiamsi nos affligi ac premi velit, sed ei patienter et libenter etiam acquiescere. Nam hoc modo Dominus dixit Matth. xxvi. *Non mea, sed tua voluntas fiat* (1). Et Actor. xxi. cum discipuli non possent Paulum retinere, quo minus in Hierusalem ad manifesta pericula carceris et vinculorum pergeret, dixerunt: *Voluntas Domini fiat*.

Sanctus quoque Cyprianus in sermone de mortalitate, cum hortaretur populum, ut æquo animo ferret mortalitatem, quæ tunc in illa provincia grassabatur: « Meminisse, inquit, debemus voluntatem nos non nostram, sed Dei facere debere, secundum quod nos Dominus quotidie iussit orare ».

Et S. Augustinus in serm. 109. de tempore, qui est primus in feria 3. post Dominicam passionis, adducens illud quod paulo ante citavimus ex Actis Apostolorum: *Voluntas Domini fiat*, « Numquid, inquit, quia dixerunt, *Voluntas Domini fiat*, optaverunt Apostolo, ut talia pateretur, ac non potius mentem suam sublimi, et divino statuto devotissime subdiderunt »?

Cæterum recte docet idem Augustinus in Enchiridio, cap. 401. non semper nobis optandum esse, ut fiat, quod Deus vult fieri voluntate beneplaciti, tametsi numquam displicere debeat consilium Dei. Sæpe enim aliud convenit Deo, ut velit, aliud nobis. Ex quo etiam fit, ut sæpe homo bona voluntate non velit quod Deus vult, ut quando Joseph ab Arimathia volebat Christum occidi, et ideo non erat consentiens actibus Judæorum, Lucæ xxiii. et sæpe mala voluntate velit quod Deus vult, ut cum Judæi Christum occidi voluerunt.

Hinc etiam intelligimus, non esse malum dolere propter afflictiones Ecclesiæ, aliaque mala, quæ ex beneplacito Dei nobis adveniunt, atque ea etiam deprecari. Sic enim Samuel flevit Saulem regem, quem sciebat a Deo reprobatum, et David flevit interitum Absalonis, et Hieremias amarissime luxit devastationem Hierosolymæ, et ipse Dominus videns civitatem, flevit super eam, et mortem etiam suam horrens oravit ad Patrem, ut si fieri posset, transiret ab eo hora. Denique omnes Patres in funebribus orationibus deflent mortes eorum, quorum vita Ecclesiæ utilis esse videbatur.

(1) Mat. XXVI, 42. — (2) I Reg. XV, 22.

Summa igitur sit, voluntati beneplaciti non esse obmurmurandum, sed voluntatem signi a nobis esse totis viribus perficiendam. Quamvis enim non semper velle debemus quod Deus vult absolute fieri, semper tamen velle debemus id, quod Deus vult nos velle, quod ut diximus explicatur nobis per legem et præcepta. I Reg. xv. *Numquid vult Deus holocausta et victimas, et non magis ut obediatur voci Domini* (2)?

Quod autem additur, *sicut in caelo, et in terra*, Quatuor modis a Patribus explicatur. Primum enim per cælum intelligunt spiritum, per terram carnem. Et quoniam caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, dicunt, nos petere, ut concordet caro cum spiritu, et sicut spiritus servit legi Dei, ita et caro non serviat amplius legi peccati, sed legi Dei. Ita Tertullianus, Cyprianus et Augustinus.

Rursus per cælum intelligunt fideles et justos, per terram infideles et peccatores, ut sensus petitionis sit, ut sicut fideles et justus Deo serviunt, ita infideles et peccatores convertantur ad Deum, eique subjiciantur et serviant. Ita Cyprianus.

Item per cælum intelligunt Christum, per terram Ecclesiam, atque id peti dicunt, ut Ecclesia sponsum suum imitetur in obedientia Deo præstanda. Ille enim obediens fuit usque ad mortem, mortem autem crucis. Ita Augustinus lib. ii. de serm. Domini in monte, cap. 11.

Sed expositio communis, et plane litteralis est, ut per cælum intelligatur cælestis Hierusalem, sive Ecclesia triumphans, per terram Ecclesia, quæ militat et peregrinatur in terris. Id enim optamus, ut sicut in cælo Angeli sancti Deo prompte, perfecte, atque in omnibus obediunt: ita et nos per Dei gratiam faciamus: ita exponunt omnes Patres initio citati tum Græci, tum Latini: solis exceptis Tertulliano et Cypriano, qui hujus expositionis non meminerunt.

QUARTA PETITIO

PANEM NOSTRUM QUOTIDIANUM
DA NOBIS HODIE.

Hæc est petitio quarta, de qua tres invenio auctorum sententias. Prima eorum est, qui existimant, hoc loco nihil aliud peti nisi panem corporalem. Ita exponunt Chrysostomus, et auctor operis imperfecti in cap. 6.

Matth. quam sententiam mordicus defendunt Philippus Melanchthon in locis tit. de invocatione et precatione, et Joannes Calvinus lib. iii. Institut. cap. 20. §. 44. Sed hoc interest inter illos veteres Patres, et hos recentiores hæreticos, quod illi non reprehendunt eos, qui de pane spirituali hanc petitionem accipiunt, isti non sine convicio excipiunt, si quis audeat de spirituali pane hunc locum exponere.

Sed notandum est puerilis lapsus Philippi, Melanchthonis, qui Chrysostomum reprehendit, omnino nesciens quid loquatur: « Chrysostomus, inquit, et alii multi insulse depravant precationem, quam tradidit Christus, cum panem quotidianum nolunt intelligi de corporali pane ». Hæc illo loco citato. Itaque Philippus non legit Chrysostomum, sed cum fureret pro defensione panis corporalis, illum verbis flagellare cœpit, qui primus animo ejus occurrit.

Hæc prima sententia minime nobis probatur, primo, quoniam omnes Patres initio citati, Chrysostomo, et auctore operis imperfecti exceptis, de pane spirituali vel solo, vel præcipue, hunc locum accipiunt. Secundo, quoniam valde imperfecta et manca esset oratio Dominica, si tam diligenter per eam peteretur cibus corporis, et cibi spiritualis nulla mentio fieret. Tertio, quoniam ut S. Augustinus docet lib. ii. de serm. Domini in monte, c. 12, non est credibile Dominum voluisse tam sollicitè peti panem corporalem, aut solum, aut præcipue, cum in eodem sermone præceperit, cavendam esse sollicitudinem rerum corporalium, dicens: *Nolite solliciti esse, dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur: hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primum regnum Dei, et justitiam ejus, et hæc omnia adjicientur vobis*. Ubi propterea videtur dixisse Dominus: *Scit Pater vester, quia his omnibus indigetis*, ut intelligeremus, non esse opus ista sollicitè et anxie quærere. Quemadmodum etiam non dixit, *Quærite primum regnum Dei et justitiam ejus*, deinde hæc temporalia, sed, *et hæc omnia adjicientur vobis*, videlicet, etiam non quærentibus.

Respondent aliqui, hoc ipsum esse, non esse, sollicitum de temporalibus, si quis jactet cogitatum suum in Domino, et non ali-

ter ista quærat, nisi per orationem a Patre cælesti ea petendo. At responsio ista aspernanda non esset, si dicerent, hæc bona peti a Deo debere, ut additamenta, obiter, implicite, raro: quod autem ipsi volunt hæc peti in media oratione Dominica, quam debemus quotidie summa attentione, summoque studio fundere, non recte vitium nimie sollicitudinis et anxietatis excusat. Quomodo enim non erimus de cibo corporis nimium solliciti, si eum tam crebro, et tanta cum attentione flagitemus.

Altera expositio est S. Hieronymi in cap. vi. Matth. et in cap. ii. ad Tit. S. Ambrosii lib. v. de Sacramentis, cap. 4. Cyrilli Catechesi 5. Mystagogica. Joannis Cassiani Collat. 9. cap. 21. et 24. et Petri Chrysologi in serm. de oratione Dominica, qui exponunt hanc petitionem de solo pane spirituali. Quæ sententia si ita velit de pane spirituali hunc locum esse intelligendum, ut omnino excludatur panis corporalis, non videtur admodum esse probabilis. Nam cum panis corporalis recte desiderari et peti possit, ut perspicuum est ex illa oratione sapientis Proverb. xxx. *Tribue tantum victui meo necessaria*. Et ex voto illo Patriarchæ Jacob Gen. xxviii. *Si fuerit Dominus mecum, et custodierit me in via per quam ego ambulo, et dederit mihi panem ad vescendum, et vestimentum ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum etc.* (1). Certe debuit in hac oratione aliquo modo peti, ut sit oratio perfectissima, et contineat omnia, quæ peti possunt, ut supra docuimus ex Augustino in epist. 121. cap. 12.

Est igitur tertia sententia sine dubio recipienda, quæ docet nomine panis intelligi debere alimenta in genere, id est, omnia subsidia necessaria ad vitam cum animæ, tum corporis conservandam: et quoniam subsidia vitæ spiritualis, ut sacramenta, conciones, et alia id genus, multo magis sunt, et necessaria et nobilia, quam subsidia vitæ corporalis, ideo intentionem orantis ferri debere ad panem spirituale, ut ad id quod primario petitur, ad panem autem corporalem, ut ad quoddam additamentum.

Hæc sententia communissima est apud Patres. Sic enim exponunt hunc locum Tertullianus, Cyprianus, Gregorius Nyssenus, Theophilactus, Euthymius, Beda et alii,

(1) Prov. XXX, 8; Gen. XXVIII, 20.